

**ПРАВОВЕ ОФОРМЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ
ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ТА ІНТЕРПОЛУ
У БОРОТБІ ІЗ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЮ ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ**

**LEGAL FORMATION OF INTERACTION BETWEEN THE BODIES
OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE AND INTERPOL
IN THE FIGHT AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME**

Руденко Д.Ю., студент II курсу магістратури
юридичного факультету

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті розглянуто нормативно-правову базу взаємодії органів внутрішніх справ України з Інтерполом, який є міжнародною інституцією для боротьби зі злочинністю, попередження й запобігання злочинності, допомоги в її розкритті й розслідуванні, забезпечення громадського порядку і безпеки. Злочинність – суспільно небезпечне, соціально мінливе явище, яке потребує постійного правоохоронного, статистичного, документального й громадського контролю. Захист, реалізація й забезпечення прав та обов'язків людини є головною метою правової демократичної держави, покликаної берегти власний народ, який виступає гарантом влади в державі. Кожній країні у процесі реалізації різного роду функцій, покликаних забезпечити громадський правопорядок, необхідно володіти інформацією, різними засобами, методами, кадрами та досвідом. Все перераховане взаємодіє як цілісний механізм, для неспинної, а також якісної дії якого потрібна безупинна робота. Транснаціональна організована злочинність – суспільно небезпечне явище міжнародного рівня, структурний склад якого становить відповідний перелік злочинних інтернаціональних діянь, які загрожують безпеці та порядку одразу декількох держав. Розглянуто дефініції поняття «транснаціональна злочинність», її основні характеристики й ознаки. Окремо охарактеризовано ознаки транснаціональних злочинних угруповань. Зроблено акцент на інтернаціональному співробітництві у правоохоронній сфері, потреба в якому зумовлена поширенням явищ транснаціональної злочинності, організованої злочинності, тероризму, розповсюдження наркотичних засобів, торгівлі людьми, міжнародного розшуку й переслідування злочинців. Все перераховане зачіпає інтереси двох і більше держав і потребує нагального контролю. Наголошено на методах та заходах протидії явищу не тільки транснаціональній злочинності, але й злочинності загалом, створенні спільних слідчих груп, посиленні співпраці та організації робочих візитів представників правоохоронних органів іноземних держав, наданні інших видів допомоги з метою протидії міжнародній злочинності тощо.

Ключові слова: злочинність, співробітництво, організована злочинність, транснаціональна злочинність, розвиток, суспільна небезпека, угода, партнерство.

The article considers the legal framework of cooperation between the internal affairs bodies of Ukraine and Interpol, which is an international institution in the fight against crime, prevention and prevention of crime, assistance in its detection and investigation, public order and security. Crime is a socially dangerous, socially changing phenomenon that requires constant law enforcement, statistical, documentary and public control. The protection, realization and enforcement of human rights and responsibilities is the main goal of a democratic state governed by the rule of law, designed to protect its own people, who act as the guarantor of power in the state. Each country, in the process of implementing various functions designed to ensure public order, must have information, different tools, methods, personnel and experience. All of the above interacts as a holistic mechanism, for continuous, as well as high-quality action, which requires continuous work. Transnational organized crime is a socially dangerous phenomenon at the international level, the structural composition of which is a corresponding list of international criminal acts that threaten the security and order of several states. The definitions of the concept of transnational crime, its main characteristics and features are considered. Signs of transnational criminal groups are characterized separately. Emphasis is placed on international law enforcement cooperation, the need for which is due to the spread of transnational crime, organized crime, terrorism, drug trafficking, human trafficking, international search and prosecution of criminals. All of the above affects the interests of two or more states, and requires urgent control. Emphasis is placed on methods and measures to combat not only transnational crime, but also crime in general, the establishment of joint investigation teams, strengthening cooperation and organizing working visits of law enforcement officials of foreign countries, providing other types of assistance to combat international crime and more.

Key words: crime, cooperation, organized crime, transnational crime, development, public danger, agreement, partnership.

Постановка проблеми. Транснаціональна організована злочинність є суспільно небезпечним явищем світового масштабу. Протидія цьому явищу потребує налагоджених дій міжнародних організацій та урядів у форматі міжнародного стратегічного партнерства. Укрбюро Інтерполу України діє у складі МВС України під час розслідування транскордонних злочинів, а також є ланцюгом взаємодії органів МВС України з Інтерполом та інтернаціональними організаціями боротьби зі злочинністю. Недоліки функціонування таких важливих органів призводять до критичних наслідків для міжнародної та національної безпеки. Важливе значення має розширення вже наявної міжнародно-договірної бази та вдосконалення національного законодавства у напрямі захисту від організованої транснаціональної злочинності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питаннями правового оформлення взаємодії органів МВС України та Інтерполу у боротьбі із транснаціональною злочинністю займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: В.А. Яценко, С. Харламова, Д. Беседа, О.М. Бандурка.

Метою статті є дослідження нормативно-правової бази взаємодії органів внутрішніх справ України з Інтер-

полом, який є міжнародною інституцією для боротьби зі злочинністю, попередження й запобігання злочинності, допомоги в її розкритті й розслідуванні, забезпечення громадського порядку й безпеки; виявлення та розгляду наявних проблем.

Виклад основного матеріалу. Слово «транснаціональний» описує злочини, які є не тільки міжнародними (тобто злочини, що перетинають кордони між країнами), але й за своєю природою передбачають транскордонне явище як істотну частину суспільно небезпечної діяльності. До транснаціональних злочинів належать злочини, які відбуваються в одній країні, але досить часто їх небезпечні наслідки мають безпосередній вплив не тільки на іншу країну, а й на країни транзиту відповідно. Прикладами транснаціональних злочинів є: торгівля людьми, контрабанда людей, контрабанда/торгівля товарами (зброєю, наркотичними речовинами, незаконними продуктами тваринного й рослинного походження та іншими товарами, забороненими з екологічних причин (наприклад, забороненими речовинами, що руйнують озоновий шар), сексуальне рабство, тероризм, правопорушення, катування та апартейд.

Транснаціональні злочини також можуть бути злочинами міжнародного звичаєвого права або міжнародними злочинами, вчиненими за певних обставин. Наприклад, вони можуть у певних ситуаціях становити злочини проти людяності.

З метою придушення транснаціональної та міжнародної злочинності у знаннях міжнародного кримінального права існує декілька інституцій та явищ міжнародного співробітництва серед держав, таких як:

1. Екстрадиція – сукупність заходів щодо видачі особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку [1].

2. Договірне співробітництво у кримінальних справах, яке включає: обмін інформацією, методи та засоби розшуку суб'єктів злочину, пошук жертв злочинів, розслідування суспільно небезпечних діянь тощо.

3. Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол. Ця організація взаємодіє з державними правоохоронними органами різних країн, здійснює пошук людей або певних об'єктів.

4. Європейська правоохоронна організація – Європол, яка сприяє пошуку інформації щодо суспільно небезпечних діянь.

5. Поліцейське співробітництво в межах такої організації, як АСЕАН (Асоціація держав Південної-східної Азії).

Кожна міжнародна організація співпрацює з визначеним колом держав на певній території, така взаємодія підкріплюється нормативно-договірними домовленостями (конвенціями, договорами, угодами, положеннями тощо). Напрацювання у цій сфері сприяли формуванню на міжнародному рівні правових основ оцінки антисоціальних дій як злочинів (Гаазька конвенція (1970); Конвенція ООН про транснаціональну організовану злочинність (2000); Конвенція про кіберзлочинність (2001); укладанню типології злочинів, насамперед міжнародних, які загрожують миру і безпеці людства (Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (1948), Конвенція про співробітництво у боротьбі з міжнародними злочинами (1991), Кодекс злочинів проти миру і безпеки людства (1996); посиленню співробітництва між державами світу у сфері попередження та подолання злочинності (Європейська конвенція про видачу правопорушників (1957), Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах (1959), Конвенція про правову допомогу і правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах (1993), Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом (2002) [3].

Так, відповідно до Конвенції про транснаціональну організовану злочинність 2000 р. правопорушення є транснаціональними, якщо, по-перше, воно вчинене у кількох державах (штатах), по-друге, воно вчинене в одній державі (штаті), але значна частина його підготовки, планування, спрямування та контроль відбувається в іншій державі, по-третє, воно вчиняється в одній країні (штаті), але залучає організовану злочинну групу, яка займається злочинною діяльністю у кількох країнах (штатах), нарешті, воно вчинене в одній державі, але має суттєві наслідки в іншій державі [2].

Транснаціональна організована злочинність здійснюється з метою отримання влади, впливу, грошових та/або комерційних надбань, повністю або частково незаконними засобами, захищаючи свою діяльність шляхом корупції та/або насильства, захищаючи свою незаконну діяльність через транснаціональну організаційну структуру, використання транснаціональної комерційної чи комунікаційної системи. Не існує єдиного узгодженого шаблону, відповідно до якого діяли би транснаціональні організовані злочинці. Вони відрізняються залежно від ієрархій, кланів, мереж та осередків, можуть еволюціонувати в інші структури. Злочини, які вони здійснюють, також різні. Транснаціональні організовані злочинці здійснюють свою

злочинну діяльність і мають певні характеристики, але не завжди обмежуються ними:

– принаймні в частині своєї діяльності організована група злочинців чинить насильство чи інші дії, які, ймовірно, можуть мати характер залякування та погроз;

– злочинні суб'єкти використовують нормативно-правові відмінності між країнами для досягнення власних цілей, збагачення злочинної організації, розширення її можливостей та/або уникнення виявлення/затримання;

– метою також є отримання впливу в уряді, політиці й торгівлі;

– основною метою є економічна вигода, але не тільки від явно незаконної діяльності, а й від інвестицій у законний бізнес;

– ізоляція власного керівництва та членства від виявлення, санкцій та/або переслідування через їх організаційну структуру.

В. Яценко вважає транснаціональну організовану злочинність відносно масовим соціально-економічним кримінальним явищем, що проявляється у функціонуванні стійких керованих об'єднань злочинців у межах певної території (країни, регіону), що здійснюють злочинну діяльність як бізнес із метою отримання максимальної вигоди, мають сувору ієрархічну побудову з виділенням лідерів, які організують і керують процесом планування, підготовки і вчинення злочинів і створюють за допомогою залучених до кримінальної сфери широких прошарків населення і корумпованих зв'язків механізм захисту і протидії соціальному контролю [4].

На думку Д. Беседи, характерною рисою транснаціональних злочинних угруповань досить часто виступає їх етнічний характер. На цій підставі дослідник робить висновок про те, що етнічна організована злочинність є складовою частиною транснаціональної [6].

Питаннями протидії транснаціональній злочинності на території України займаються профільні правоохоронні органи, а саме МВС, у структурному підрозділі апарату якого було створено Укрбюро Інтерполу. Це бюро забезпечує представництво України в Інтерполі та з 2010 року – в Європолі.

Поточна діяльність Укрбюро Інтерполу полягає в інформаційному супроводженні кримінальних та оперативно-розшукових справ, що знаходяться у провадженні правоохоронних органів України та держав-членів Інтерполу, здійсненні міжнародного розшуку осіб, у тому числі членів організованих злочинних угруповань, які переховуються від органів слідства та суду, у вивченні та узагальненні передового світового досвіду з питань боротьби зі злочинністю [5].

Нині НЦБ Інтерполу України фактично є засобом організації міжнародного співробітництва правоохоронних органів під час попередження, розкриття та розслідування злочинів, тобто забезпечує взаємодію й обмін інформацією із правоохоронними органами іноземних держав і Генеральним секретаріатом організації з відповідних питань. Крім того, НЦБ Інтерполу України забезпечує реалізацію принципу взаємності міжнародного співробітництва, зокрема організовує виконання Україною зобов'язань як члена Інтерполу щодо відпрацювання звернень правоохоронних органів іноземних держав [7].

З Укрбюро Інтерполу активно взаємодіє не тільки поліція, а й органи прокуратури, Служби безпеки, Державної фіскальної служби, Держприкордонслужби, Служби зовнішньої розвідки. Правовий статус роботи апарату Укрбюро Інтерполу регулюється такими документами, як:

1. Указ Президента України від 06.08.2004 № 872 «Про представника Національного центрального бюро Інтерполу України у Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол».

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.1992 № 555 «Про вступ України до Інтерполу».

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 «Про Національне центральне бюро Інтерполу».

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.08.2004 № 1043 «Про представника Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполу».

5. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, затверджена спільним наказом МВС, СБУ, ДМС, Генпрокуратури, Держприкордону, ДПА від 09.01.1997 № 3/1/2/5/2/2.

6. Наказ Державного комітету у справах охорони державного кордону та Міністерства внутрішніх справ України від 17.11.1998 № 474/845 «Про затвердження Інструкції про порядок приймання-передавання осіб, які перебувають під вартою, на кордоні України та за її межами».

7. Наказ Міністерства культури та мистецтва України, Міністерства внутрішніх справ України від 10.08.2004 № 517/885 «Про оперативний обмін інформацією щодо культурних цінностей, оголошених у національний та міжнародний розшук».

8. Наказ МВС України від 15.02.1995 № 104 «Про створення підрозділів Укрбюро Інтерполу».

9. Наказ МВС України від 05.01.2005 № 3 «Про затвердження Інструкції з організації розшуку обвинувачених, підсудних осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення особи невіданих трупів».

10. Наказ МВС України від 08.12.2005 № 1132 «Про затвердження Порядку залучення радників Національним центральним бюро Інтерполу».

11. Інструкція про порядок виїзду конвойних груп МВС у службові відрядження за кордон для приймання за межами України осіб, які перебувають під вартою, затверджена наказом МВС від 14.05.2009 № 217.

12. Наказ МВС України від 07.07.2011 № 410 «Про затвердження Інструкції про порядок прийняття органами внутрішніх справ України рішень про заборону в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства».

13. Наказ МВС України від 22.06.2012 № 560 «Про затвердження Положення про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу» [8].

Висновки. Як ми можемо бачити, нормативний базис діяльності Укрбюро Інтерполу та його договірне співробітництво є злагодженою системою взаємодії з організаціями пошуку, розслідування, протидії та запобігання вчиненню транскордонних організованих злочинів. Для налагодження процесу протидії транскордонній злочинності пропонуються такі заходи:

1. Зміцнення взаємодії міжнародних кримінальних інституцій, таких як Інтерпол, Європол та АСЕАН.

2. Розширення кола договорів між державами про видачу суспільно-небезпечних суб'єктів (екстрадицію).

3. Постійне та повне інформаційного забезпечення.

4. Нарощування боротьби зі злочинністю всередині країни, що зменшить масштаби транскордонної злочинності.

5. Створення функціонально-організаційних методів боротьби з корупцією, яка і є основою розростання транснаціональної організованої злочинності.

Взаємна правова допомога у кримінальних справах – це процес міжнародного співробітництва, за допомогою якого держави надають допомогу у зборі доказів для використання у розслідуванні та у судовому розгляді кримінальних справ, відстеженні суб'єктів злочину, пошуку жертв злочину, обміні досвідом, інформацією тощо.

Транснаціональна організована злочинність є суспільно небезпечним явищем світового масштабу. Протидія цьому явищу потребує налагоджених дій міжнародних організацій та урядів у форматі міжнародного стратегічного партнерства. Укрбюро Інтерполу України діє у складі МВС України під час розслідування транскордонних злочинів, а також є ланцюгом взаємодії органів МВС України з Інтерполом та інтернаціональними організаціями боротьби зі злочинністю.

Важливе значення має розширення вже наявної міжнародно-договірної бази в напрямі захисту від організованої транснаціональної злочинності. Окрім цього, у національному законодавстві відсутні норми, які б давали дефініцію поняття «транснаціональна організована злочинність».

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 року: ратифікована Президією Верховної Ради Української РСР 27 груд. 1971 р. із застереженням / Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. Київ., 2006. С. 612–618.
2. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, ухвалена Резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789.
3. Актуальні проблеми протидії тероризму та злочинності в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції: вип. 13. 2005. 268 с.
4. Яценко В.А. Транснациональная организованная преступность: Криминологическая характеристика и предупреждение : автореф. дис канд. юрид. наук: 12.00.08. Ростов-на-Дону, 2003. 16 с.
5. Харламова С. Як виник Інтерпол: 25 березня 2008 року виповнилося 15 років з часу утворення Національного центрального бюро Інтерполу в Україні / 2008. № 3. С. 14–15
6. Беседа Д. «Транснаціональна» та «етнічна» злочинність: співвідношення понять. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»: Серія «Юридичні науки». 2018. С. 19 – 24.
7. Бандурка О. М. Інтерпол: Міжнародна організація кримінальної поліції. Харків., 2003. 324 с.
8. Перелік нормативно-правових документів за напрямками діяльності МВС; URL: https://mvs.gov.ua/uk/for_citizens/perelik-normativno-pravovix-dokumentiv-za-napryamami-diyalnosti/robocij-aparat-ukrbyuro-interpolu.